

Asia: KAA 7/2019 vp Kaivoslaki Nyt – Lakialoite kaivoslain muuttamiseksi

Suomen luonnonsuojeluliitto kiittää talousvaliokuntaa lausuntopyynnöstä koskien lakialoitetta kaivoslain muuttamisesta. Haluamme kiinnittää tässä vaiheessa huomion viiteen osa-alueeseen.

1) Kaivosveron ja toissijaisen ympäristövastuujärjestelmän kehittäminen

Paikallista ja yhteiskunnallista kokonaishyötyä edistävän kaivosveron tai muun instrumentin sekä vahinkotilanteissa hyödynnettävän kaivosrahaston käyttöönotto ovat tärkeitä kaivostoiminnan taloudellisen kestävyysparantamiseksi. Kaivostoiminnasta aiheutuvia haittoja on kompensoitava esimerkiksi louhintaveron avulla.

Louhintamäärään sidotulla maksulla tai verolla estettäisiin kaivannaishyötyjen valuminen lähes kokonaisuudessaan Suomen ulkopuolelle (ns. mineraalishoppailu). Louhintaan perustuva maksu tekisi hyvin alhaisten pitoisuuksien kohteista kannattamattomia kaivaa nykytekniikalla. Tämä olisi hyvä ratkaisu, sillä yhteiskunnan kokonaisedun mukaista on jättää heikot malmiot kallioperään odottamaan tekniikan kehitystä ja nousevia maailmanmarkkinahintoja.

2) Kiertotalousnäkökulman edistäminen kaivostoiminnassa

Kaivosten jätevastuut on selvitettävä ajoissa ennen toiminnan aloittamista. Kaivannaisjätteistä erityisesti sulfidimineraalit ovat tuhatvuotinen ongelma, jos ko. rikkipitoiset kivet pääsevät tekemisiin veden ja ilman kanssa.

Kaivannaisjäteasetuksen periaate siitä, ettei pitkienkään aikojen kuluessa saa tulla pinta- tai pohjavesihaittaa, on hyvä. Valitettavasti nykyisellään pitkäaikaisten vastuiden selvittäminen olemassa olevista ja alkaneista kaivoshankkeista on jäljessä. On vaarana, että erittäin suuret vastuut tai hallitsemattomat jäteongelmat kaatuvat yhteiskunnan syliin. Siksi toissijaista ympäristövastuujärjestelmää on kehitettävä siten, että ympäristövahinkoja voidaan ehkäistä ja korjata esim. toimijan tehdessä konkurssin tai muissa ennakoimattomissa kriisitilanteissa. Siksi on perustettava ympäristörahoitus, jonne kerätään kaivoksen aloittaessa ja/tai toiminnan aikana riittävä rahoitus.

3) Luonnonsuojelualueista No-Go -alueita

On olemassa alueita, joille kaivostoiminta ei sovi. Biologisen monimuotoisuuden tilanne on

hälyttävä, minkä vuoksi erityisen merkittävät alueet on rajattava kaivostoiminnan ulkopuolelle. Näitä alueita ovat etenkin luonnonsuojelualueet sekä Natura 2000 -verkostoon kuuluvat alueet. Luonnonsuojelualueet toimivat myös luonnon hiilinieluinä ja hiilivarastoinä, joten niillä on merkittävä rooli ilmastoin kannalta. Koska nämä alueet rajataan kaivostoiminnan ulkopuolelle, niillä ei tule sallia myöskään malminetsintää.

Monet luonnonsuojelualueet (etenkin kansallispuistot, Natura-alueet ja laajemmat soiden- ja metsiensuojelualueet) ovat varsinkin paikallistaloudellisesti erittäin merkittäviä matkailuelinkeinojen vetovoimakohteita. Taloudellinen intressi kaivoksen usein lyhytaikaisen toiminnan ja matkailun tai muun alueelle tärkeän pysyviä työpaikkoja tuottavan toiminnan välillä on syytä ottaa lupaprosessissa huomioon.

4) Kunnan oikeuksia vahvistettava ja pakollinen yleiskaava kaivoksille

Kaivostoiminnan vaikutukset ovat erittäin merkittävät ja moniulotteiset. Tästä syystä yleiskaava tulee asettaa kaivostoiminnan ja soveltuvien osin myös malminetsinnän edellytykseksi. Tältä osin voidaan selvittää esim. MRL:n 77 b §:n kaltaisen tuulivoimayleiskaavan soveltuvuutta kaivostoimintaan. Lisäksi malminetsinnän ja kaivostoiminnan ekologinen ja sosiaalinen kestävyys tulee lisätä MRL:n valtakunnallisiin alueidenkäyttötavoitteisiin (VAT). Kunnan päätösvaltaa on vahvistettava kaivostoiminnan koko elinkaaren ajalta.

5) Muita muutos- ja selvitystarpeita

- Kaivoslakiin tulisi lisätä oma pykälänsä malminetsintäluvan edellytyksistä – nyt määritelty vain esteet
- Etsintätöön osalta *vähäisiä näytteitä* -käsite on ongelmallinen – suhde malminetsintälupaan epäselvä
- Varaus/valtaus-menettelyn ongelmat: varaus kalliimmaksi ja siihen on liitettävä toimintavelvoite (määräaika)
- Varovaisuusperiaate ja paras käyttökelpoinen tekniikka tulee lisätä kaivoslakiin
- Viranomaistoimintaa kehitettävä ja selvitettävä mahdollisuus yhdistää asiat yhteen viranomaiseen: Luova tai muu valtakunnallinen lupaviranomainen
- CETA – saattaa olla ongelmallinen, kattava ja puolueeton selvitys tarpeen, syy tehdä lakiin muutoksia
- Radioaktiivisten malmien louhintä tulee kieltää
- Marmorin, vuolukivi ja kalkkikivi tulee poistaa lain soveltamisalasta ja siirtää maa-aineslakiin

Jouni Nissinen
suojelupäällikkö
Suomen luonnonsuojeluliitto ry